

Werken met wisbordjes

written by Teun Kuipers

2 september 2024

Een snelle manier om te toetsen waar leerlingen staan, is het stellen van vragen. Dit kan mondeling, schriftelijk, verpakt in een quiz, aan het begin van de les, op het einde van de les, enzovoort. Om zicht te krijgen op hun kennis en kunde is het belangrijk dat alle leerlingen meteen actief aan de slag gaan met de vragen en jou hun antwoorden teruggeven. Wisbordjes zijn hiervoor een bruikbaar instrument. In dit artikel tips en praktische werkvormen voor het werken met wisbordjes.

Toetsen waar leerlingen staan

In het onderwijs toets je graag regelmatig wat de leerlingen al kunnen en weten. Je kijkt bijvoorbeeld naar welke [voorkennis](#) ze bezitten, wat ze kunnen terughalen van een les of we controleren de mate waarin ze iets begrijpen. Dit geeft jou als docent informatie over waar jouw leerlingen staan in hun [leerproces](#), om op basis daarvan het lesprogramma aan te kunnen scherpen. Wisbordjes kunnen hiervoor een handig middel zijn.

Omdat je leerlingen vraagt om de bordjes met hun antwoord in de lucht te houden, wordt iedereen uitgedaagd om mee te doen en zie je als docent snel

welke antwoorden er worden gegeven. Een groot voordeel van wisbordjes is dat de antwoorden weer worden uitgewist. Hierdoor wordt het minder vervelend voor leerlingen om een fout te maken (en hiervan te leren) omdat de fout niet in hun boek of schrift blijft staan.

Laat allemaal je bordje zien

Een ander voordeel van werken met wisbordjes is dat alle leerlingen worden betrokken bij de vragen die jij stelt. Omdat je alle leerlingen vraagt om hun antwoorden te laten zien, worden ook alle leerlingen aangemoedigd om na te denken over de vraag en een mogelijk antwoord.

Om te voorkomen dat leerlingen de antwoorden van anderen afwachten en snel hun antwoord aanpassen, is het belangrijk dat iedereen tegelijk hun antwoord laat zien. Een goede manier om dit te doen is door af te tellen: '3-2-1, laat allemaal je wisbordje zien'. Vervolgens houden de leerlingen het wisbordje met beide handen boven hun hoofd. Werken met wisbordjes vraagt om routine. Een routine is een reeks van opeenvolgende acties. Door deze te trainen wordt het automatisme; leerlingen hoeven dan niet meer na te denken over hoe de wisbordjes te gebruiken en kunnen al hun aandacht besteden aan de opdracht.

Hieronder geven we je een voorbeeld van de routine die op de Michaela Community School wordt gehanteerd.

- 1) Als we de wisbordjes moeten pakken leggen we deze meteen bovenop ons werk.
- 2) Als we de stift pakken dan doen we de dop meteen op de achterkant, zo kan hij nooit wegrollen.
- 3) Wat we opschrijven houden we voor onszelf. We houden het wisbordje dichtbij en kijken niet naar anderen als we gaan schrijven. Door niet af te kijken weet de leraar wie hij moet helpen. Je gaat niet de hulp krijgen die jij nodig hebt als jij een antwoord van iemand overneemt of jouw antwoord controleert door bij iemand anders te kijken. Onthoud dat iedereen soms wat extra hulp nodig heeft. Niemand zal je aanspreken of aankijken als jij een antwoord fout hebt.
- 4) We starten pas met schrijven als de leraar zegt "begin met schrijven".
- 5) We schrijven groot en duidelijk zodat de leraar de antwoorden goed kan lezen.
- 6) Als we het antwoord hebben opgeschreven, houden we het wisbordje plat boven de tafel. Zo ziet de leraar wie er al klaar zijn.
- 7) We doen allemaal tegelijk onze bordjes omhoog, boven ons hoofd. Dit doen we nadat de leraar "3, 2, 1 laat je bordjes zien" heeft gezegd. We houden de wisbordjes met beide handen vast zodat ze niet wiebelen.
- 8) Zelfs als we niet klaar zijn met een antwoord houden we het wisbordje omhoog. Als je niet weet hoe je moet beginnen aan de opdracht dan noteer je een vraagteken. We doen de bordjes pas naar beneden als de leraar dit zegt.

Afbeelding 1: Routine Michaela Community School – bron: Dani Quinn. Uit: Tips for Teachers Craig Barton

In de school gebruik je het beste één routine. Vergeet niet om ook een routine in te bouwen voor het schoonmaken en opruimen van de bordjes. Lees hieronder verder voor meer praktische werkvormen en tips met het gebruik van wisbordjes.

Antwoord op de voorkant, uitwerking op de achterkant

Uitwerking en antwoord zijn even belangrijk. Gebruik daarom beide kanten van het wisbordje. Laat leerlingen op de achterkant werken en laat ze op de voorkant het antwoord schrijven. Hierdoor is er voldoende ruimte voor leerlingen om het antwoord groot op te schrijven. Bij het omhoog houden van zijn bordje ziet de leerling zijn uitwerking, wat handig is als jij vraagt hoe hij tot zijn antwoord is gekomen.

Uit het boek en op het bordje

Als docent wil je graag zien wat leerlingen in een werkboek of digitale methode invullen, bijvoorbeeld om te controleren of iedereen verder kan naar een volgende

opdracht. Alle leerlingen hun boek of laptop omhoog laten houden is echter niet handig. Misschien vraag je dan aan een paar leerlingen wat zij hebben ingevuld bij een opgave. Het nadeel hiervan is dat je zo niet de antwoorden van alle leerlingen ziet. Een oplossing is om alle leerlingen de opdracht te geven het antwoord over te nemen op het wisbordje en deze omhoog te laten houden. Op die manier zie je eenvoudig en snel wie in de klas het gelukt is om de opgave te maken, wie niet en waar je dus nog aandacht aan moet besteden voordat je verder gaat.

Binnenkring en buitenkring

Bij de werkvorm 'binnenkring en buitenkring' werken leerlingen in de binnenkring aan een opdracht terwijl de leerlingen in de buitenkring observeren en aantekeningen maken. Leerlingen in de binnenkring kunnen bijvoorbeeld enkele goede voorbeelden bespreken en de buitenkring schrijft op wisbordjes de [succescriteria](#) op die zij horen. Een ander voorbeeld is dat de binnenkring een praktische handeling verricht (bijvoorbeeld een oefening bij lichamelijke opvoeding) en de buitenkring kijkt of er wordt voldaan aan de afgesproken criteria. De observaties worden op wisbordjes verzameld en na de oefening klassikaal gedeeld en besproken. Vervolgens worden er enkele adviezen voor verbetering benoemd en wisselen de binnen- en buitenkring om de opdracht nog een keer te doen.

Leg je wisbordje weg

Wisbordjes zijn erg fijn voor terughaal-opdrachten (retrieval practice) en [formatief handelen](#). Bij deze werkvorm start jij de les met een aantal vragen op het bord en laat je leerlingen de antwoorden op een wisbordje zetten. Loop rond, bekijk antwoorden van je leerlingen en ontdek waar ze moeite mee hebben. Laat leerlingen eventueel met kleuren de antwoorden aangeven waar zij zeker van zijn en waar zij over twijfelen. Vervolgens geef jij jouw leerlingen de opdracht om het boek of de aantekeningen erbij te pakken en de antwoorden op het wisbordje te

controleren maar nog niet te verbeteren. Daarna leggen alle leerlingen de wisbordjes onder hun tafel. Halverwege de les of op het einde van de les vraag je aan je leerlingen om het wisbordje erbij te pakken en laat je ze hun antwoorden aanpassen en aanvullen.

Let hierbij op leerlingen die een antwoord verbeteren waar zij zeker van waren. Bij een verkeerd aangeleerd onderdeel is er vaak iets extra's nodig om dit op de juiste manier (opnieuw) aan te leren.

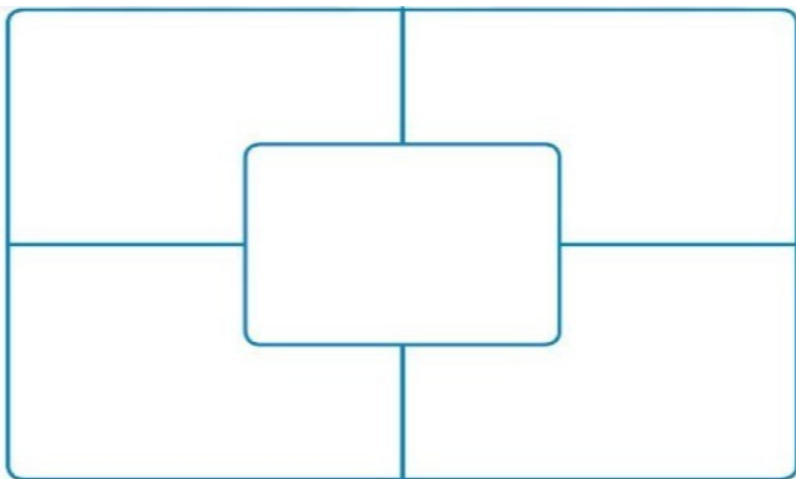
Afbeelding 2: Screenshot uit Klasse, klik op de afbeelding voor de hele video.

De placemat

Bij deze werkvorm vraag jij jouw leerlingen om in stilte op hun wisbordjes te schrijven wat zij nog weten van een bepaald thema of onderwerp (een braindump). Vervolgens maak je groepjes van vier leerlingen en leg je een extra wisbordje in het midden. Leerlingen [werken samen](#) en vergelijken wat zij hebben teruggehaald en wanneer iets op alle vier de bordjes staat, dan schrijven ze dat op het extra wisbordje in hun midden. Hierdoor zie jij als docent wat de hele klas al kan terughalen, maar ook waar nog extra herhaling nodig is.

Een mooie bijkomstigheid tijdens deze werkvorm is dat als de leerlingen elkaars antwoorden vergelijken en bespreken, zij de kennis van elkaar aanvullen ("oh ja" - momenten) en er herhaling plaats vindt. Deze werkvorm wordt vaak op papier gedaan maar kan dus ook prima met wisbordjes.

Je kunt deze werkvorm ook gebruiken om ideeën uit te wisselen en te verzamelen of om te werken aan gedeeld begrip van een onderwerp.

Afbeelding 3: Placemat

Vind iemand die

Leren van en met elkaar door gebruik van de werkvorm 'vind iemand die'. Geef leerlingen een kleine opdracht en laat ze deze uitwerken op een wisbordje. Vervolgens geef je alle leerlingen de opdracht om iemand te vinden in de klas die dezelfde oplossing heeft. Vraag aan elk duo om met elkaar in gesprek te gaan over de uitwerking en de oplossing. (Hebben jullie dezelfde strategie gebruikt? Hoe weten jullie zeker dat het de goede oplossing is?) Je kunt leerlingen ook laten zoeken naar een klasgenoot die kan helpen met de opgave. Beide werkvormen zorgen ervoor dat leerlingen met elkaar praten over de leerstof.

Volg mij

Als we leerlingen iets aanleren, bijvoorbeeld de stappen in een wiskundige berekening of hoe je ogen, oren, neus en mond in de juiste verhoudingen in een gezicht tekent, dan doen we deze stappen vaak eerst voor. Zijn het veel stappen of zijn de stappen ingewikkeld dan is het moeilijk voor leerlingen om dit allemaal te onthouden. Laat ze daarom op een wisbordje meeschrijven of meetekenen tijdens jouw uitleg.

Nakijken en bespreken van opgaven

Aandachtig meedoen als je gemaakte opgaven samen nakijkt en bespreekt is voor leerlingen niet altijd makkelijk. Wisbordjes zijn dan fijn om leerlingen hier actief bij te betrekken. Door passende vragen te stellen kun je de [betrokkenheid](#) vergroten. Hieronder vind je enkele vragen die je daarbij kan gebruiken.

1. Over welk onderwerp ging deze vraag?
2. Met welke stap ben je aan deze opdracht begonnen?
3. Bij welke vragen heb je over het antwoord getwijfeld?
4. Op welk punt in de berekening ben je in de fout gegaan?
5. Wat is een veelgemaakte fout bij deze vraag?
6. Waarom is dit geen goed antwoord op deze vraag?

Gebruik een insteekhoes

Wil je afbeeldingen gebruiken dan bieden insteekhoezen een slimme oplossing. Print de afbeelding uit, schuif deze in een insteekhoes en laat leerlingen met een uitwissbare stift op de insteekhoes schrijven. Een goede tip is om achter de afbeelding een stuk stevig karton te schuiven. Dit schrijft makkelijker.

Afbeelding 4: Een afbeelding in een insteekhoes

Volg mijn instructies

Het goed kunnen volgen en opvolgen van jouw instructies door de leerlingen is belangrijk. Een oefening die je kunt doen aan het begin van het schooljaar om dit te oefenen, is op een wisbordje of op de achterkant van het bord ter plekke een tekening te maken en te beschrijven wat je tekent. De leerlingen volgen jouw gesproken instructies en tekenen deze na op hun wisbordjes. Als de tekening klaar is vraag je iedereen om het wisbordje omhoog te houden terwijl jij het bord omdraait.

Nu kun je zien welke leerlingen het is gelukt om jouw instructies op te volgen. Bespreek de opdracht na met de klas; wat ging er goed, waar ging het niet goed en hoe is dit te voorkomen?

A3 formaat, ruitjes en magneten

Wisbordjes zijn ook beschikbaar in A3 formaat. Het voordeel van een groter formaat wisbordje is dat leerlingen er meer op kwijt kunnen en groter kunnen schrijven. Een groter formaat is ook fijn als je leerlingen samen op een wisbordje wil laten werken.

Er zijn ook wisbordjes met ruitjes te koop en zelfs kleine wisbordjes met een magneet. Kleine wisbordjes met een magneet zijn handig als je leerlingen laat

brainstormen en je hun ideeën wil verzamelen op een bord.

Extra borden aan de muur

Veel ruimte creëren om opdrachten uit te werken, kan door grote borden aan de muur te hangen. Het voordeel hiervan is dat jij (en leerlingen in een buitenkring) goed kunt zien hoe leerlingen de uitwerkingen aanpakken. Ook het vergelijken en bespreken van elkaars uitwerkingen wordt zo een stuk makkelijker. Omdat het voor leerlingen makkelijk is om af te kijken, vragen grote borden om een sterke [focus op leren](#) (in plaats van presteren), discipline en een duidelijke routine.

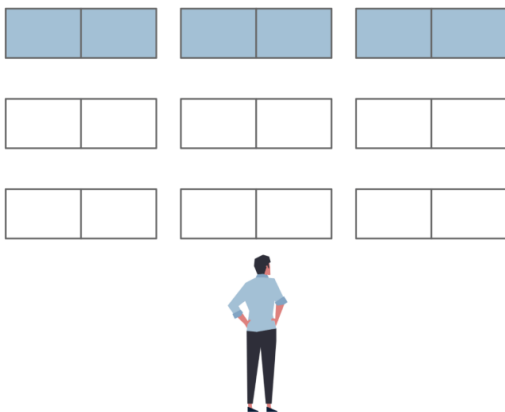
Afbeelding 5: Een white-board muur bij het Vrijzinnig Christelijk Lyceum (VCL)

Digitaal

Wil je digitaal aan de slag dan kun je gebruik maken van websites zoals [Whiteboard.fi](#) en [Digitaal Wisbordje.nl](#).

Nog enkele praktische tips

- Alle wisbordjes in één keer aflezen is in grote groepen onmogelijk. Matt Swain geeft hiervoor een goede tip: Laat leerlingen rij voor rij hun wisbordjes omhoog houden. Begin achteraan en werk van daaruit naar voren. Op die manier zien andere leerlingen niet wat er is opgeschreven en komen ze ook niet in de verleiding om snel hun antwoorden aan te passen. Maar heb je als docent goed overzicht op de antwoorden.

- Controleer voor je les de bordjes en de stiften. Zorg dat je genoeg bordjes hebt en dat er geen lege stiften worden uitgedeeld. Met een goede voorbereiding voorkom je dat de vaart uit je les raakt en de aandacht van je leerlingen verslapt.

- Geef leerlingen een eigen bordje, wissel en stift. Op die manier heb je als docent altijd de beschikking over wisbordjes.

Ben je op zoek naar nog meer praktische werkvormen of tips? Bekijk dan ook [leer.tips](#); een kennisbank met werkvormen, onderzoeken, downloads en meer!

Literatuur

-Tips for teachers - Craig Barton - tipsforteachers.co.uk

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

